

Atbalsts uzņēmējdarbības uzsācējiem Eiropas valstīs

Īsumā

Parasti turpmāk aplūkotajās Eiropas valstīs biežāk piemērotie atbalsta rīki uzņēmējdarbības uzsākšanas sākumposmā ir valsts sniegts finansiālais atbalsts, atbalsts privāto investīciju piesaistei, atvieglojumi nodokļu nomaksai, pasākumi kvalificētu darba ņēmēju piesaistei, dažādas valsts atbalstītas un privātas iniciatīvas jaunuzņēmumu informēšanai un atbalstam (piemēram, e-platformas, interneta vietnes un konsultatīvi pasākumi).

Visizplatītākais atbalsta rīks jaunuzņēmumiem ir dažādas Eiropas Savienības (ES) fondu finansējuma programmas.

Speciālas nodokļu nomaksas atlaides tiek noteiktas reti. Atvieglots nodokļu maksāšanas režīms dažkārt tiek piemērots jau esošā nodokļu aprēķināšanas un maksāšanas kārtībā, jo pirmajos darbības gados jaunuzņēmumu finanšu pārskatu rādītāji visbiežāk ir pieticīgi un vairākumā gadījumu uzņēmumi negūst peļņu.

Dažkārt tiek piešķirtas darba algas subsīdijas nodarbinātības veicināšanai un granti uzņēmumu veidošanai bezdarbniekiem, kā arī iebraucējiem no valstīm ārpus ES. Arī jaunuzņēmumu vīzu programmas ļauj jaunuzņēmumiem vieglāk piesaistīt augsti kvalificētu darbaspēku no valstīm ārpus ES un veicina to dibināšanu ar ārvalstnieku līdzdalību.

Daudzās valstīs tiek veicināta tiešsaistes platformu izveide, kur jaunie uzņēmēji vienuviet var ne tikai saņemt nepieciešamo informāciju un reģistrēt uzņēmumu, bet arī saņemt konsultācijas, mentoringu, apmācības un piesaistīt finansējumu.

Paredzams, ka lielākajā daļā Eiropas valstu turpmākajos gados būs jārēķinās ar Covid-19 radītajām sekām, kas ietekmē arī jaunuzņēmumu izveides dinamiku un ierobežo to darbību. Pašlaik ES piedāvāto fondu un ES dalībvalstu atbalsta pasākumi ir palīdzība galvenokārt tiem uzņēmumiem, kuru darbība ir sašaurinājusies tieši slimības izplatības dēļ.

Lai veicinātu ekonomikas atgūšanos, ir svarīgi savlaicīgi atbalsta pasākumi jaunu, jo sevišķi inovatīvu, uzņēmumu dibināšanai un attīstībai.

Jaunuzņēmumi Latvijā

Latvijā jaunuzņēmumu atbalstam ir pieņemts speciāls [likums](#), kura mērķis ir veicināt jaunuzņēmumu veidošanos valstī. Tajā ietverta [jaunuzņēmuma definīcija](#), proti, tas ir “[kapitālsabiedrība ar augstas izaugsmes potenciālu, kuras pamatdarbība ir saistīta ar mērgojamu biznesa modeļu un inovatīvu produktu izstrādi, ražošanu vai attīstību](#)”. Definīcija ir visai plaši interpretēta, un likumā ietvertie atbalsta nosacījumi ir bijuši grūti izpildāmi. Šā iemesla dēļ Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (LIAA) kā programmu administrators jaunuzņēmumu atbalsta programmu ietvaros līdz šim ir [atbalstījis](#) tikai septiņus uzņēmumus. Likums paredz atbalsta programmas fiksētu maksājuma veikšanu par darba ņēmēju, augsti kvalificētu darba ņēmēju piesaistei, kā arī iespēju pretendēt uz nodokļu atvieglojumiem, ja tiek piemērotas atbalsta programmas. Saeimā 03.09.2020. pieņemtie [likuma grozījumi](#) ļauj lielākam skaitam uzņēmumu kvalificēties atbalsta saņemšanai. Jaunās [iniciatīvas \(akciju opciju pakete\)](#) ieviešana, kas dotu tiesības ne tikai akciju sabiedrību, bet arī sabiedrību ar ierobežotu atbildību darbiniekiem iegādāties uzņēmuma kapitāla daļas (akcijas) un vēlāk tās pārdot, dotu iespēju lielākai sabiedrības daļai kļūt par līdzīpašniekiem uzņēmumos un tādējādi motivētu arī jaunuzņēmumu izveidi. Uzņēmumu reģistra [dati](#) liecina, ka 2020. gada pirmajā pusē reģistrēts par piektdaļu mazāk jaunu uzņēmumu nekā iepriekšējā gada attiecīgajā periodā, kas ir zemākais rādītājs pēdējo 17 gadu laikā.

[Pētījumā](#) par Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmu konstatēts, ka jaunuzņēmumi no citiem uzņēmumiem atšķiras tieši ar izveidoto vai plānoto biznesa modeli. 2019. gada janvārī Latvijā bija reģistrēti 418 jaunuzņēmumi, no kuriem 83 % darbojas piecus un mazāk gadus, savukārt 17 % – ilgāk nekā piecus gadus. Papildus konstatēti aptuveni 100–150 jaunuzņēmumi, kuru attīstība bija biznesa idejas stadijā. Jaunuzņēmumi nodokļos vidēji gadā samaksā no sešiem līdz astoņiem miljoniem *euro*, kas veido 0,17 % no kopējiem nodokļu

ieņēmumiem budžetā. Novērots, ka lielākā daļa jaunuzņēmumu pirmajos piecos darbības gados cieš zaudējumus, gūstot peļņu tikai vēlākā darbības periodā. Tieši jaunuzņēmumi, kuru darbība ir ilgāka par pieciem gadiem, nodokļos samaksā ievērojami vairāk, tajos pieaug un pat divkāršojas darbinieku skaits, kā arī apgrozījums, un šādu uzņēmumu darbinieku bruto alga ir būtiski lielāka nekā vidējā darba alga Latvijā. Jaunuzņēmumu darbības jomas visbiežāk ir digitālās tehnoloģijas, mākslīgais intelekts, lielo datu analīze, viedās tehnoloģijas, robotu attīstība, ilgtspējīgi risinājumi ražošanas nozarē un finanšu tehnoloģijas. [Aptaujā](#) konstatēts, ka jaunuzņēmumiem, kuru darbības ilgums nepārsniedz piecus gadus, ir nepieciešams lielāks finansējums nekā vēlākā darbības periodā. Tomēr finansējuma pieejamību kavē tādi faktori kā ievērojams administratīvais slogs, vāja atbalsta intensitāte, neliels pieejamā finansējuma apjoms, nepieciešamība nodrošināt līdzfinansējumu, kā arī ilgais pieteikuma atbalsta saņemšanai izskatīšanas termiņš. **Lielākā jaunuzņēmumu piesaistītā finansējuma daļa Latvijā nāk no privātajiem avotiem.** Proti, laikposmā no 2012. gada līdz 2018. gadam tie nodrošināja 90 % finansējuma un tikai atlikušos 10 % veidoja publiskie finansējuma avoti.

Lai gan jaunie uzņēmēji rēķinās ar nodokļu un konkurences pieaugumu, kā arī paredz izaicinājumus darbaspēka nodrošināšanā, tas nekavē plānot ievērojamu uzņēmējdarbības paplašināšanu, liecina "Attīstības finanšu institūcijas Altum" ("Altum") [jauno uzņēmēju aptauja](#), kas veikta 2019. gada beigās un 2020. gada sākumā. Līdz 85 % pieaudzis to jauno uzņēmēju īpatsvars, kuri uzņēmējdarbības uzsākšanā ieguldījuši personīgos līdzekļus (iepretī 2017. gadam, kad šis rādītājs bija 76 %). 21 % aptaujāto uzņēmējdarbības uzsācēju norādījuši, ka izmantojuši piesaistīto partneru kapitālu, 16 % – ģimenes uzkrājumus, 8 % – ģimenes aizdevumu, savukārt 12 % – privātu aizdevumu. Tikai 10 % no aptaujātajiem bija izmantojuši valsts, ES vai kādas finanšu institūcijas atbalsta programmas finansējumu. 2020. gada sākumā "[Altum vadība](#)" norādīja, ka **uzņēmējdarbības uzsācēju iespējas saņemt finansējumu ir bijušas gandrīz piecreiz lielākas nekā līdz tam faktiski izmantotās.** "Altum" uzņēmējdarbības uzsācējiem pastāvīgi piedāvā [aizdevumus](#) un [kredīta garantijas](#). Programmas, kas paredzētas ieguldījumiem straujas izaugsmes un inovatīvos uzņēmumos, piedāvā [riskā kapitāla fondi](#) (trīs akcelerācijas, viens sēklas un sākuma riskā kapitāla, kā arī divi izaugsmes riskā kapitāla fondi). Savukārt "Altum" piedāvātie [aizdevumi](#) un [garantijas Covid-19](#) ietekmes pārvarēšanai ir paredzēti tikai uzņēmumiem, kurus skārusi krīze un kuri spēj pierādīt, ka atbalsts palīdzēs turpināt veiksmīgu komercdarbību.

Viens no uzņēmējdarbības uzsācēju [atbalsta pasākumiem Latvijā](#) ir iespēja ārvalstniekam, kurš plāno radīt vai attīstīt inovatīvu produktu, darbojoties kā valdes loceklis kapitālsabiedrībā, iegūt [jaunuzņēmuma vīzu](#) (jeb termiņuzturēšanās atļauju) periodam līdz trim gadiem. Tāpat jaunajiem uzņēmējiem ir iespēja iegūt [inovācijas kuponus](#) jaunu produktu vai tehnoloģiju attīstīšanai. Jaunuzņēmumu ekosistēmas tālākai attīstībai ir parakstīts saprašanās memorands starp Ekonomikas ministriju un Latvijas Jaunuzņēmumu asociāciju "[Startin.LV](#)". Jaunuzņēmumiem, kuri darbojas mazāk nekā trīs gadus, atbalstu sniedz [biznesa inkubatori](#). Savukārt [inovāciju motivācijas programmas](#) mērķis ir informēt un mudināt uzsākt inovatīvu uzņēmējdarbību, par motivācijas mehānismu izmantojot arī godalgu piešķiršanu. Informācijas iegūšanai par atbalstu jaunuzņēmumam populārākās ir [LIAA tīmekļvietne](#), kā arī tīmekļvietnes [labsoflatvia.com](#) un [startin.lv](#). Mentoringa pakalpojums jaunuzņēmumiem Latvijā ir galvenokārt privātā iniciatīva, piemēram, to piedāvā bezpeļņas nevalstiskā organizācija "[Lidere](#)". Dažkārt mentoringa atbalsta piedāvājums tiek sniegts jauno uzņēmēju [konkursu uzvarētājiem](#).

Lietpratēji atzīst, ka [jaunuzņēmumu ekosistēmas](#) darbība Latvijā lielākoties balstās uz personīgo iniciatīvu ierobežotu finanšu resursu apstākļos. Vairāki jaunuzņēmumu ekosistēmas pamatelementi, piemēram, [finanšu līdzekļu pieejamība](#), joprojām nav pietiekami attīstīti, jo sevišķi apstākļos, kad formāli ir pieejams ievērojams apjoms publisko (gan ES fondu, gan "Altum") līdzekļu. Dažkārt finanšu institūcijas ir izteikti [piesardzīgas](#) tādu inovatīvu projektu finansēšanā, kuriem raksturīga augsta riska pakāpe un kurus uzņēmumi vēlas realizēt komercdarbības sākuma posmā. Lietpratēji uzsver, ka arī augstākās izglītības sistēma ir būtisks faktors, kas var veicināt [uzņēmumu veidošanos](#), taču pašlaik tā nenotiek. Esošie ieguldījumi augstskolu mācībspēku un studējošo uzņēmējdarbības prasmju attīstīšanā nav uzskatāmi par optimāliem. Inovāciju ieviešanu kavē sadarbības trūkums starp pētniecības sektoru un uzņēmējdarbības vidi. Latvijai trūkst [centrālās tehnoloģiju attīstības un pārnese infrastruktūras](#) tehnoloģiski ietilpīgiem uzņēmējdarbības ideju attīstītājiem.

Jaunuzņēmumu definējums atbalsta sniegšanai Eiropas valstīs

Eiropas valstīs atbalsts jaunuzņēmumiem atšķiras atbilstoši to veidiem un mērogam, noteiktiem mērķētiem pasākumiem, kā arī izvēlēto atbalstāmo uzņēmumu segmentam. **ES nav izstrādāti vienoti kritēriji jaunuzņēmuma definēšanai, līdz ar to izpratne par uzņēmumu piederību šai kategorijai un arī sniegtā atbalsta veids dažādās Eiropas valstīs atšķiras.** No aplūkotajām Eiropas valstīm, kurās kā speciāla atbalsta saņēmēju kategorija izdalīti jaunuzņēmumi, šāds [jēdziens likumos par atbalstu](#) ir ietverts tikai Latvijā un [Lietuvā](#).

Vairākumā valstu par jaunuzņēmumu (angļu valodā – *start-up company, startup*) tiek uzskatīti visi jaunie, nesen dibinātie uzņēmumi, bet citur – tādi, kuru uzņēmējdarbības modelis vērsts uz inovācijām, strauji augoši uzņēmumi u. tml. (1. tabula). Savukārt atbilstoša atbalsta piemērošanai izmanto uzņēmuma izveides un attīstības posma specifiku, sākot no idejas rašanās brīža, tās konceptualizācijas vai prototipu veidošanas, ieviešanas, komercdarbības attīstības un paplašināšanas. Ir valstis, kurās atbalsts tiek sniegts noteiktai jaunuzņēmumu kategorijai, savukārt citur atbalsts ir paredzēts visiem jaundibinātajiem uzņēmumiem, tostarp dibināšanas fāzē.

1. tabula

Jaunuzņēmuma noteikšanas pazīmes atbalsta sniegšanai dažās Eiropas valstīs

Valsts	Pazīmes
 Austrija	Jaundibināts uzņēmums, kurš piedāvā līdz šim tirgū nebijušus inovatīvus produktus, pakalpojumus un uzņēmējdarbības modeļus; tam ir skaidra perspektīva starptautiskā vidē, liels izaugsmes potenciāls, kā arī svarīga loma valsts ekonomikas stiprināšanā.
 Igaunija	Uzņēmums ar atkārtojamu un pielāgojamu (angļu val. – <i>repeatable and scalable</i>) uzņēmējdarbības modeli, kurš paredz radīt inovatīvus projektus jaunu produktu un risinājumu ieviešanai, izmantojot tehnoloģiju rīkus ar augstu globālās izaugsmes potenciālu, un kura darbības ilgums nepārsniedz 10 gadus.
 Lielbritānija	Nesen uzsākta uzņēmējdarbība vai darbības, kas saistītas ar tās uzsākšanu.
 Lietuva	Ļoti mazs vai mazs uzņēmums ar augstu un uz inovācijām balstītu uzņēmējdarbības attīstības potenciālu, kurš reģistrēts juridisko personu reģistrā ne ilgāk kā piecus gadus.
 Polija	Uzņēmums, kurš ir kādā no darbības sākuma fāzēm.
 Portugāle	Uzņēmums, kura darbības periods nav ilgāks par gadu vai uzņēmums ar atkārtojamu un pielāgojamu biznesa modeli, kura darbības ilgums var pārsniegt vienu gadu.
 Somija	Uzņēmums, kurā nodarbināti ne vairāk kā 50 darbinieki, kura ikgadējie ieņēmumi nepārsniedz 10 miljonus <i>euro</i> un kurš darbojies ne ilgāk kā 10 gadus.
 Vācija	Uz tehnoloģiju un inovāciju attīstību vērsts uzņēmums, kurš darbojas ne ilgāk kā piecus gadus.
 Zviedrija	Uzņēmums, kurš darbojas ne ilgāk kā trīs gadus un kurā nodarbināti ne vairāk kā 1000 darbinieku.

Daudzviet valsts atbalsts tiek sniegts ne tikai noteiktai jaunuzņēmumu kategorijai, bet arī visiem izveides stadijā esošiem un nesen dibinātiem uzņēmumiem. Piemēram, Vācijā un Austrijā atbalstu sniedz topošajiem uzņēmējiem jau pirms uzņēmuma dibināšanas. Savukārt, piemēram, [Zviedrijā](#) normatīvajā regulējumā paredzētas tiesības personām izmantot neapmaksātu atvaļinājumu līdz sešiem mēnešiem savā esošajā darbavietā uzņēmējdarbības uzsākšanas nolūkā. Darba devējs nav tiesīgs šajā periodā ar personu pārtraukt darba attiecības.

Dānijā nav speciāli izdalītu pazīmju, kas raksturotu jaunuzņēmumu, taču ir noteikti pieci [kritēriji](#), lai kvalificētos atbalsta saņemšanai. Tiek vērtēts tas, cik inovatīvs ir uzņēmējdarbības modelis; vai tas ir konkurētspējīgs un vai tam ir izaugsmes potenciāls; kādas ir produkta/pakalpojuma izredzes tirgū; cik

pieredzējušas un izvēlētajā darbības jomā zinošas ir personas, kuras piesakās atbalsta saņemšanai. Tiek ņemts vērā arī kopējais novērtējums par to, vai biznesa modelis atbilst [Startup Denmark programmas](#) noteiktajiem mērķiem (proti, palielināt darba tirgus daudzveidību, attīstīt Dānijas ekonomiku, palīdzēt Dānijas tirgum paplašināties starptautiski u. c.). Īpaši tiek atbalstīti jaunie uzņēmumi, kas darbojas medicīnas, informācijas tehnoloģiju (IT), mākslīgā intelekta attīstībā, kā arī digitālo lietotņu izstrādē.

Portugālē valsts nodrošina visai plašu [atbalsta spektru](#) jaunajiem uzņēmējiem – no idejas rašanās fāzes līdz pat biznesa nostiprināšanai un iesaistei starptautiskajā tirgū. Atbalsts uzņēmējiem tiek sniegts jau pirms uzņēmuma dibināšanas; tā dēvētās [Seed programmas](#) mērķis ir palīdzēt topošajiem un jaunajiem uzņēmējiem idejas izpētē un analizē. Lielbritānijā dāsni [finansāli atbalsta](#) uzņēmējdarbību dažādās uzņēmuma attīstības fāzēs. *Brexit* dēļ ir apgrūtināta [augsti kvalificēta darbaspēka piesaiste](#) no ārvalstīm, līdz ar to īpaši plašs atbalsts paredzēts šīs problēmas risināšanai, tostarp veicinot jaunuzņēmumu veidošanu, kā arī izmantojot *Start-up visa* programmu.

Vairākas valstis īpašu uzmanību ir veltījušas administratīvā sloga mazināšanai uzņēmuma dibināšanas fāzē. Piemēram, Norvēģijā [biznesa uzsākšana](#) vidēji nepārsniedz četras dienas, turklāt to iespējams veikt attālināti. Līdzīga situācija ir arī [Īrijā](#). Lielbritānijā [uzņēmuma reģistrēšanas](#) process ir vienkāršots un pilnībā digitalizēts, kas ļauj to izdarīt 24 stundu laikā no pieteikuma saņemšanas brīža un ar ļoti nelielām izmaksām – 12 britu mārciņas. Pasaules Banka 2020. gadā Dāniju [ierindoja](#) 4. vietā starp 190 valstīm uzņēmējdarbības uzsākšanai labvēlīgas vides ziņā, kā pozitīvu iezīmi izceļot digitālo uzņēmuma reģistrēšanas procesu, ko iespējams veikt [e-vidē](#). Reģistrācijas maksa ir simboliska – viena dāņu krona.

Igaunijā izveidotā [jaunuzņēmumu ekosistēma](#) pasaules mērogā ierindota līderpozīcijās ([2019. gadā 13. vieta starp 100 valstīm](#)). Tās ietvaros tiek nodrošināta iespējami labvēlīga uzņēmējdarbības vide visiem jaundibinātajiem uzņēmumiem, veicinot to attīstību kā inovatīviem, strauji augošiem uzņēmumiem ar mērogojamu biznesa modeli. Ekosistēmā uz partnerības pamata sadarbojas [110 organizācijas](#). Jaunuzņēmumiem tiek sniegts daudzveidīgs atbalsts: konsultācijas, apmācības, mentoringi, tīklošanās pasākumi, tiek veicināta vietējo un ārvalstu investīciju piesaiste, kontakti sadarbībai vietējā tirgū un ārvalstīs. Kopš 2014. gada darbojas [e-platforma](#), kas ļauj pārvaldīt uzņēmējdarbību tiešsaistē un attālināti piekļūt dažādiem pakalpojumiem, kā arī atvieglo administratīvo procedūru izpildi. Labi funkcionējoša e-pārvalde padara Igauniju par īpaši [saistošu vidi](#) jaunajiem uzņēmējiem.

Nodokļi, subsīdijas un jaunuzņēmumu vīza

Vairākās valstīs (piemēram, [Austrijā](#), [Čehijā](#), [Īrijā](#), [Lielbritānijā](#), [Somijā](#)) nav īpašu nodokļu atvieglojumu jaunuzņēmumiem. Valstis, kurās piemēro šādus nodokļu atvieglojumus, tos parasti attiecina uz uzņēmumu ienākuma nodokli (UIN) (2. tabula). Vienlaikus uzņēmumu īpašnieki un darbinieki netiek atbrīvoti no sociālās apdrošināšanas un obligātās veselības apdrošināšanas iemaksām, kā arī no iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) maksājumiem.

2. tabula

Jaunuzņēmumam piemērojamie nodokļu atvieglojumi dažās Eiropas valstīs

Valsts	Nodokļu atvieglojumi
 Igaunija	<p>Par nesadalīto un reinvestēto peļņu nav jāmaksā UIN. Tas nozīmē, ka uzņēmums ir atbrīvots no UIN maksāšanas, ja tā ienākumi tiek novirzīti uzņēmuma attīstībai. Samazināta nodokļu likme ir sadalītai peļņas daļai (14 %), ja uzņēmums ieņēmumus izmaksā dividendēs. Turklāt ienākumi no akciju opcijām vai personāla akcijām netiek aplikti ar IIN.</p>
 Lietuva	<p>Uzņēmuma maksājamo nodokļu apmērs ir atkarīgs no uzņēmuma juridiskā statusa, tomēr visiem ir līdzīgi nosacījumi UIN maksāšanai. UIN likme noteikta 15 % tiem uzņēmumiem, kuri nodarbina ne vairāk kā 10 darbiniekus un kuru ienākumi taksācijas periodā nepārsniedz 300 000 <i>euro</i>. Pirmajā gadā pēc uzņēmuma reģistrēšanas peļņai tiek piemērota 0 % likme, bet pārējos taksācijas periodos – 5 % likme. Dividendes un citus ienākumus no sadalītās peļņas aplik ar 15 % likmi.</p>

Valsts	Nodokļu atvieglojumi
 Portugāle	<p>Jaunuzņēmēji maksā UIN 20 % apmērā no ienākumiem par darījumiem iekšzemē pirmajos 10 uzņēmuma darbības gados, savukārt par ārvalstīs gūtiem ienākumiem nodokļa likme ir 0 %, kas raksturo valsts atbalstu uzņēmuma centieniem iesaistīties globālajā tirgū. Atbalstu var saņemt arī pirms uzņēmuma dibināšanas – ja investīcijas tiek ieguldītas pētniecībā un attīstībā, tiek piedāvāts samazināt ar UIN apliekamo ienākumu bāzi 32,5 % apmērā no izdevumiem pētniecībai, kā arī pieejams finansiāls atbalsts līdz pat 65 % no projekta izmaksām.</p> <p>Arī vēlākās uzņēmuma darbības fāzēs ir iespējams maksāt samazinātu UIN likmi. Portugālē standarta UIN likme ir 21 % (līdz 20 % un 16,8 % samazināta attiecīgi Madeiras un Azoru salu autonomajos reģionos), to piemēro tai ienākumu summai, kuru uzņēmumi guvuši Portugāles kontinentālajā daļā. Samazinātu UIN likmi 17 % apmērā (13 % Madeiras autonomajā reģionā) piemēro mazo vai vidējo uzņēmumu (MVU) pirmajiem ar nodokli apliekamajiem ienākumiem 25 000 <i>euro</i> apmērā. MVU, kas darbojas Portugāles iekšzemes reģionos, tiek piemērota 12,5 % UIN likme no pirmajiem ar nodokli apliekamajiem ienākumiem 25 000 <i>euro</i> apmērā. Tai ar UIN apliekamai ienākumu daļai, kura pārsniedz minēto sliekšni, tiek piemērota standarta UIN likme.</p>
 Slovākija	<p>UIN likme ir atkarīga no apgrozījuma apmēra. Ja uzņēmuma ieņēmumi taksācijas periodā nepārsniedz 100 000 <i>euro</i>, UIN tiek aprēķināts 15 % apmērā; ja ieņēmumi ir bijuši lielāki, nodokļa likme ir attiecīgi 21 %.</p>
 Vācija	<p>Valstī nodokļu atvieglojumi ir visai minimāli. Piemēram, ja uzņēmuma peļņa gada laikā nepārsniedz 17 500 <i>euro</i>, tas ir atbrīvots no pievienotās vērtības nodokļa (PVN) maksāšanas. Tomēr, kļūstot par PVN maksātāju, ir iespējams atgūt 19 % no izmaksām, kas saistītas ar uzņēmuma izveidi un reģistrēšanu.</p>
 Zviedrija	<p>Kopš 1990. gada valstī veiktas izmaiņas nodokļu sistēmā, samazinot to slogu, tostarp piemērojot nodokļu atlaides, lai veicinātu jaunu uzņēmumu rašanos. Vienlaikus salīdzinājumā ar citām valstīm nodokļi ir visai augsti. UIN vienotā likme ir 21,4 %, taču 2021. gadā paredzēts to samazināt līdz 20,6 %. Tomēr Zviedrija ir guvusi apliecinājumu tam, ka UIN samazināšana ne vienmēr korelē ar jaunu uzņēmumu veidošanu. Būtiski ir bijuši arī citu veidu stimuli. Jaunuzņēmumiem Zviedrijā ir viens no augstākajiem komercdarbības turpināšanas rādītājiem – pēc pirmo triju gadu darbības to turpina aptuveni 74 % no visiem jaunizveidotajiem uzņēmumiem. Efektīvie sociālā nodrošinājuma pasākumi (bezmaksas augstākā izglītība, subsidēta veselības un bērnu aprūpe) ļauj cilvēkiem justies droši, lai uzņemtos uzņēmējdarbības risku.</p>

Jaunuzņēmumu izveides veicināšanai daudzviet piemēro subsīdijas darbinieku darba samaksas kompensēšanai, kā arī atbalstu topošajiem uzņēmējiem sniedz [grantu](#) veidā (3. tabula).

3. tabula

Subsīdijas jaunuzņēmuma izveides veicināšanai dažās Eiropas valstīs

Valsts	Subsīdijas raksturojums
 Īrija	<p>Mērķēts pabalsts pieejams personām, kuras nesen zaudējušas darbu un vēlas uzsākt uzņēmējdarbību. Lai kvalificētos uzņēmējdarbības uzsākšanas pabalstam, potenciālajam uzņēmējam ir jābūt reģistrētam kā bezdarbniekam. Šis atbalsta veids ir kombinējams arī ar uzņēmējdarbības uzsākšanas grantu.</p>
 Lietuva	<p>Jaunajiem uzņēmējiem kā darba devējiem tiek piešķirtas valsts subsīdijas. Ir vairākas personu kategorijas, tostarp zemākas kvalifikācijas darbinieki vai personas ar speciālām vajadzībām, kuru pieņemšanai darbā tiek sniegts atbalsts. Šādas programmas ietvaros daļu no darbinieku algām sedz valsts. Tas, kādā apmērā valsts kompensē darbinieku atalgojumu, ir atkarīgs no kategorijas, kurai atbilst darba ņēmējs. Darba devējs var iegūt valsts apmaksātas subsīdijas darbinieka algas segšanai arī par darbiniekiem, kuri ir augsti kvalificēti, taču vēl nav spējuši integrēties darba tirgū, t. i., līdz šim nav strādājuši specialitātē.</p>

Valsts	Subsīdijas raksturojums
 Somija	<p>Startup grant ir valsts īstenots atbalsts pabalsta veidā personām, kuras ir bezdarbnieki vai kuras strādā, bet plāno uzsākt uzņēmējdarbību, vai arī tādām personām, kuras ar uzņēmējdarbību nodarbojas nepilnu laiku, vienlaikus plānojot to padarīt par pilna laika nodarbi. Pabalsts tiek piešķirts 12 mēnešu periodam, un pašlaik tā apmērs ir 33,66 <i>euro</i> dienā. Tiek izvērtētas kandidāta spējas dibināt uzņēmumu un nodrošināt uzņēmējdarbības rentabilitāti.</p>
 Zviedrija	<p>Uzņēmējdarbības uzsācēji var pretendēt uz Valsts nodarbinātības aģentūras finansiālu atbalstu. Tas paredzēts kā atalgojuma daļa personām, kuras nesen ieradušās Zviedrijā, bez darba esošām personām, kā arī jauniešiem. Darba meklētāji, kuri vēlas uzsākt uzņēmējdarbību, var saņemt tam paredzētu speciālu atbalstu, ja spēj pamatot biznesa idejas dzīvotspēju, kā arī apliecināt iegūtās izglītības atbilstību iecerētās uzņēmējdarbības realizēšanai. Finansiālā palīdzība, kas tiek piešķirta periodā līdz sešiem mēnešiem, pieejama granta veidā, un tās apmērs ir līdzvērtīgs bezdarbnieka pabalstam, kuru darba meklētājs saņēmis pirms uzņēmējdarbības uzsākšanas. Persona, kura nesen ieradusies Zviedrijā un vēlas uzsākt uzņēmējdarbību, ir tiesīga pretendēt uz tā dēvēto iepazīšanās pabalstu, ja saņem neatkarīga konsultanta slēdzienu par iecerēto uzņēmējdarbības koncepciju.</p>

Risinājums augsti kvalificētu speciālistu piesaistei jaunuzņēmumiem no valstīm ārpus ES ir arī jaunuzņēmumu vīzas. Šādu vīzu pieejamība veicina jaunuzņēmumu dibināšanu ar ārvalstnieku kapitāla līdzdalību. Parasti šī vīza ļauj ģimenes locekļiem pievienoties tās saņēmējam. Piemēram, [Čehijā](#) ir pieejama jaunuzņēmumu vīza, kuras turētāji ir tiesīgi gan uzsākt uzņēmējdarbību, gan darbu jaunuzņēmumā darbinieka statusā. Dānijā [Startup Denmark](#) ir valdības iniciatīva, kas vērsta uz ārpus ES dzīvojošo personu piesaisti. Ja pieteikums darba vīzas saņemšanai ir bijis pamatots, personas var saņemt dzīvošanas un darba atļauju līdz diviem gadiem ar tiesībām to pagarināt. Arī Igaunijā un Lietuvā ir iespējams iegūt jaunuzņēmumu vīzas (4. tabula).

4. tabula

Jaunuzņēmumu vīza Igaunijā un Lietuvā

Valsts	Vīzas nosacījumi
 Igaunija	<p>Ar Igaunijas valdības iniciatīvu izveidotajā e-platfomā Startup Estonia ārvalstniekiem, kuri vēlas veikt uzņēmējdarbību Igaunijā, ir iespēja pieteikties jaunuzņēmumu vīzai. Uz šo vīzu ar uzturēšanās un darba atļauju līdz 1,5 gadiem var pretendēt ikviens persona, kura nav ES pilsonis. Vīzas piešķiršanas pamatojums var būt nodarbinātība kādā Igaunijas jaunuzņēmumā vai arī uz tehnoloģijām balstītas, inovatīvas un mērogojamas uzņēmējdarbības uzsākšana. Uzņēmējdarbības modelim tiek izvirzīta prasība demonstrēt globālās izaugsmes potenciālu. Papildus iepriekš minētajām prasībām Igaunijā jaunuzņēmumu vīzu var iegūt tie pretendenti, kuri spēj sniegt apliecinājumu par personīgo ienākumu apmēru (vismaz 160 <i>euro</i> katrā uzturēšanās perioda mēnesī Igaunijā vai uzkrājums vismaz 1920 <i>euro</i> apmērā uz vienu gadu). Lai kvalificētos vīzas saņemšanai, nepieciešams arī speciāli izveidotas jaunuzņēmumu komisijas atzinums, kurā sniegts biznesa idejas potenciāla novērtējums, kā arī atzinums par to, vai persona spēj pildīt prasības atbilstoši jaunuzņēmuma izveides kritērijiem. Ja personai vēl nav Igaunijā reģistrēta uzņēmuma, tā var pieteikties īstermiņa vīzai (periodam līdz trim mēnešiem) vai ilgtermiņa vīzai (līdz 12 mēnešiem).</p>
 Lietuva	<p>2017. gadā tika uzsākta Startup Employee Visa projekta realizācija. Projekta ietvaros personām no valstīm ārpus ES tiek sniegta iespēja saņemt uzturēšanās atļauju Lietuvā uzņēmējdarbības uzsākšanas nolūkā periodam, kas nepārsniedz 30 dienas. Pasākumu iniciējusi Iekšlietu ministrija un Ekonomikas ministrija. Arī jaunuzņēmumu darbiniekiem, kuri nav ES pilsoņi, paredzēta speciāla vīza. Startup Visa personām, kuras dibina jaunuzņēmumu, sniedz pagaidu dzīvošanas un darba atļauju Lietuvā uz vienu gadu ar iespēju šo termiņu pagarināt līdz trim gadiem.</p>

Finansiālais un citu veidu atbalsts

Lai gan Eiropas valstīs ir plaši pieejams Eiropas fondu finansējums, nelieliem uzņēmumiem (tādi, kuros ir mazāk nekā deviņi darbinieki) un inovatīviem uzņēmumiem joprojām ir salīdzinoši [grūtāk piesaistīt ārējo finansējumu](#). Tiem nav kredītvēstures bankās, to materiālie aktīvi ir ierobežoti, kas savukārt mazina iespējas sniegt ķīlu bankai vai finanšu iestādei aizdevuma saņemšanai. ES aicina dalībvalstis plašāk [izmantot valsts atbalstītas kredītgarantiju shēmas](#), lai veicinātu tādu uzņēmumu piekļuvi banku kredītiem, kuri nespēj nodrošināt ķīlu. Eiropas fondu garantētie aizdevumi līdz šim ir [pozitīvi ietekmējuši jaunu un salīdzinoši nelielu uzņēmumu](#) attīstību un veicinājuši nodarbinātību. Daudzviet valsts atbalsta arī riska kapitāla fondu piedāvājumu jaunuzņēmumiem.

Vairākās valstīs papildus ES fondu piedāvātajiem finanšu produktiem ir ieviesta kompleksa atbalsta sniegšanas pieeja. Proti, atbalsta pasākumi bez finansējuma ietver arī apmācības, mentoringu u. c. pasākumus (5. tabula).

5. tabula

Valsts sniegtais finansiālais un papildu atbalsts jaunuzņēmumiem dažās Eiropas valstīs

Valsts	Finansiālais atbalsts	Papildu atbalsts	Atbalsts konkrētā periodā vai jomā	Institūcija, kas sniedz atbalstu
 Austrija	Aizdevumi, garantijas un granti; riskā kapitāla fondu finansējums	Informatīvi semināri; mentoringi	Atbalsts uzņēmējdarbības idejas attīstīšanai uzņēmuma dibināšanas, darbības uzsākšanas posmā	Austrijas attīstības banka
 Dānija	Riska kapitāla fondu finansējums	Plānotā uzņēmējdarbības modeļa vai projekta analīze un izpēte; mentoringi	Atbalsts agrīnās attīstības posmos, tostarp tā dēvētajā <i>pre-seed</i> posmā	Riska kapitāla fonds PreSeed ventures
 Lielbritānija	Jaunuzņēmumu aizdevums no 500 līdz 25 000 britu mārciņu apmērā ar fiksētu procentu likmi 6 % gadā	Mentoringi; konsultācijas	Uzņēmējdarbības uzsākšanai vai nesen dibināta uzņēmuma attīstīšanai	Banka British Business Bank
 Norvēģija	Inovāciju aizdevumi; jaunuzņēmumu kredīti; garantijas; granti; akcelerācijas programmas Riska kapitāla fonda finansējums	Mentoringi; konsultācijas; apmācības; kursi	Atbalsts uzņēmējdarbības idejas agrīnās attīstības posmos, tostarp tirgus izpētes, idejas vai modeļa izveides un testēšanas posmā Atbalsts agrīnās attīstības posmos	Valsts dibināta organizācija Innovation Norway Riska kapitāla fonds Alliance Venture ar 50 % valsts un 50 % privāto investoru ieguldījumu
 Polija	Akcelerācijas investīciju programmas; scale-up pilotprogramma biznesa paātrinātāja (<i>business accelerator</i>) veidā	Mentoringi; konsultācijas; konkursi grantu saņemšanai; investoru piesaiste	Atbalsts vietējiem un ārvalstu uzņēmējiem agrīnās attīstības posmos; <i>scale-up</i> (ar mērogojamu modeli) uzņēmumi	Polijas uzņēmumu attīstības aģentūra (PARP)
 Portugāle	Investīcijas; garantijas	Tīklošanās starp potenciālajiem sadarbības partneriem,	Atbalsts uzņēmējdarbības uzsākšanas periodā	Privātā riska investīciju kompānija Portugal Ventures

Valsts	Finansiālais atbalsts	Papildu atbalsts	Atbalsts konkrētā periodā vai jomā	Institūcija, kas sniedz atbalstu
		kā arī ar pašmāju un ārvalstu investoriem		
 Slovākija	Mikrokredīts nelieliem uzņēmumiem no 2500 līdz 50 000 <i>euro</i>	Konsultācijas; biznesa plānu izstrāde; apmācības	Jaunie un topošie uzņēmēji	Bezpēļņas Slovākijas biznesa aģentūra
 Somija	Riska kapitāla fondu investīcijas	Lietpratēju konsultācijas; mentorings; ārvalstu investoru piesaiste	Inovāciju ieviešana; iesaistīšanās globālajā tirgū; pētniecība un attīstība	Valsts finanšu institūcija Business Finland

Austrijas [pētniecības attīstības aģentūra](#), kas piedāvā dažādu veidu pētījumus un datu analīzi par aktuālām jomām, piedāvā arī finansējumu plānotā uzņēmējdarbības projekta izpētei, ja attiecīgais produkts vai pakalpojums tiek atzīts par inovatīvu.

Igaunijas jaunuzņēmumu ekosistēmā iesaistītās investīciju kompānijas, piemēram, no valsts budžeta finansētā [KredEx](#), privāto investoru biedrība [EstBAN](#), privātā kapitāla un riska kapitāla asociācija [EstVCA](#) (kuras apvieno gan iekšzemes, gan ārvalstu investorus), savstarpēji sadarbojoties, jaunuzņēmumiem sniedz ne tikai daudzveidīgu finansiālo (aizdevumi, garantijas, riska kapitāla ieguldījumi, granti), bet arī konsultatīvo atbalstu (apmācības, mentorings, tīklošanās pasākumi, konferences, hakatoni u. c.).

Īrijā [valsts aģentūra Enterprise Ireland](#) sniedz daudzveidīgu atbalstu jaunuzņēmumu attīstībai (riskā kapitāla ieguldījumi, granti, stipendijas, inovāciju kuponi u. c.). Aģentūra papildus nodrošina ekspertīzes pakalpojumus, kā arī atbalsta darbības, kas veicina pētniecības un attīstības (*R&D*) un inovāciju īpatsvara pieaugumu uzņēmumā.

Lielbritānijā atšķirībā no vairākām citām valstīm tiek piedāvāts liels finanšu produktu klāsts – vairāk nekā 170 [dažādas finansiālā atbalsta programmas](#) un shēmas. Atbalsta apjoms atkarīgs no uzņēmējdarbības sektora un projekta specifikas.

Lietuvā valstij piederošā [finanšu iestāde INVEGA](#) piedāvā divas [atbalsta programmas ar atvieglotiem nosacījumiem](#), kurām var pieteikties mazie un vidējie jaunuzņēmumi pirmajā darbības gadā. Maziem jaunizveidotiem uzņēmumiem, kuri nodarbina ne vairāk par 50 darbiniekiem, ir pieejami mikroaizdevumi līdz 25 000 *euro* no uzņēmējdarbības veicināšanas fonda. Jaunizveidotie uzņēmumi, kuru darbinieku skaits nepārsniedz 250, var pretendēt uz aizdevuma saņemšanu no cita kredītфона līdz 450 000 *euro* ar atmaksas termiņu līdz 10 gadiem. Tāpat valstī darbojas daudz [investoru kompāniju](#), uz kuru finansējumu jaunuzņēmumi var pretendēt visos to attīstības posmos.

Nīderlandes valdības 2018. gadā izstrādātais [Uzņēmējdarbības rīcības plāns](#) (*Ambitious Entrepreneurship Action Plan*) paredz ieguldījumus jaunuzņēmumos 75 miljonu *euro* apmērā (papildus ES fondu finansējumam). Uz atbalsta saņemšanu var pretendēt jaunuzņēmumi darbības sākotnējās fāzēs (tostarp jau pirms uzņēmuma dibināšanas). Tiek sniegts ne vien finansiālais atbalsts, bet arī īstenoti pasākumi, lai stiprinātu jaunuzņēmumu pozīcijas starptautiskajā tirgū, zināšanu pārnesi un inovāciju ieviešanu.

Polijā valsts sniegtais finansiālais [atbalsts](#) ir salīdzinoši niecīgs – teju 50 % no visiem jaunuzņēmumiem ir paša uzņēmēja vai privāto investoru finansēti. Polijā viens no viszemākajiem rādītājiem ir tieši [finansiālā atbalsta](#) kategorija, lai gan, izvērtējot atbalsta sniegšanu dažādos jaunuzņēmumu attīstības posmos, nozīmīgāka finansiālā palīdzība ir pieejama tieši idejas attīstības un ieviešanas fāzē. Organizācijas [Startup Poland](#) darbības profils ir jaunuzņēmēju un potenciālo investoru starpniecības veidošana. Dažkārt organizācija uzņemas riska kapitāla fonda funkcijas (lai gan pati nepārvalda šādu fondu). Organizācija piesaista lielās korporācijas, lai tās uzņemtos kapitāla ieguldījumu risku, attiecīgi piedāvājot detalizētu investējamā uzņēmuma biznesa projekta izvērtējumu un izstrādājot prognozes.

Zviedrijā lielākā investoru kompānija valstī [ALMI](#) veic lielas investīcijas jaunuzņēmumos. Galvenie kritēriji finansiālā atbalsta saņemšanai ir šādi: uzņēmuma darbības ilgums nepārsniedz septiņus gadus, tam pieejams augsti kvalificēts darbspēks, ir novērtējams biznesa modelis ar unikālu produktu vai darbības nišu, tas spēj pārvarēt ekonomiskos izaicinājumus un risina reālas patērētāju problēmas. Uz papildu finansējumu iespējams pretendēt, ja uzņēmums darbojas ekoloģiski.

Informācijas resursi un konsultatīvais atbalsts

Efektīvs informācijas avots, kurā jaunie un topošie uzņēmēji var saņemt arī konsultatīvu atbalstu, ir **dažādas tiešsaistes platformas un tīmekļvietnes** (6. tabula).

6. tabula

Tiešsaistes platformas un tīmekļvietnes jaunuzņēmumu atbalstam dažās Eiropas valstīs

Valsts	Atbalsta raksturojums	Tiešsaistes platforma vai tīmekļvietne
 Čehija	Potenciālo investoru un stratēģisko partneru piesaiste; atbalsts ideju izstrādei un pētniecības un attīstības projektu testēšanai; mentoring; vietējo un ārvalstu lietpratēju piesaiste	Biznesa un investīciju attīstības aģentūra CzechInvest
 Lietuva	Detalizēta ar uzņēmuma izveidi saistīta informācija; biznesa plāna sagatavošana u. c.	Valsts aģentūra Enterprise Lithuania
 Nīderlande	Apmācības un zināšanu pārnese; lietpratēju konsultācijas; kontaktu veidošana ar potenciālajiem biznesa partneriem un investoriem. Detalizēta informācija par pieejamo mentoringu, koučingu un apmācībām konkrētās nozarēs un jomā	Platforma Techleap Business.gov.nl
 Norvēģija	Apmācības un zināšanu pārnese; mentoring; kontaktu veidošana ar potenciālajiem biznesa partneriem un investoriem; atbilstoša finansējuma piesaiste; inkubatori, konferences u. c. pasākumi	Platforma Startup Norway
 Polija	Izglītojoši pasākumi un tīklošanās; konkursi	Valdības atbalstīta bezpelnas organizācija Startup Hub
 Slovākija	Informācijas sniegšana; kopstrādes (<i>co-working</i>) telpas un inkubators; radošās darbnīcas jaunu produktu prototipu un moduļu izstrādei; prakses vietas nodrošināšana sadarbībā ar vietējiem un ārvalstu lietpratējiem; mentoring un konsultācijas. Konsultācijas un projektu analīze uzņēmējdarbības uzsācējiem; apmācības; jauno uzņēmēju un potenciālo investoru kontaktu veidošana	Nacionālais Biznesa centrs Bezpelnas Jauno uzņēmēju asociācija
 Somija	Jauno uzņēmēju kontaktu veidošana ar potenciālajiem investoriem un jau praktizējošiem uzņēmējiem; mentoring un konsultācijas	Platforma Boardio

Daudzviet tiek nodrošināti arī citu veidu atbalsta pasākumi. Piemēram, [Austrian Startup Monitor](#) ir iniciatīva Austrijas jaunuzņēmumu ekosistēmas novērtēšanai un analīzei, kas nodrošina arī informāciju jaunuzņēmumiem, pētījumu veicējiem un politikas veidotājiem. Līdzīgi Čehijas [Tehnoloģiju aģentūra](#) sniedz rekomendācijas gan publiskās valsts varas institūcijām, gan potenciālajiem investoriem par iespējamām perspektīvākajām jaunuzņēmumu darbības jomām, kurās būtu lietderīgi veikt ieguldījumus.

Igaunijā viens no [e-platformas Startup Estonia](#) darbības virzieniem ir arī atbalsta sniegšana zinātniskajām institūcijām, kuras sadarbojas ar jaunuzņēmumiem jauna produkta komercializēšanai, kā arī [jaunuzņēmumu datubāzes](#) uzturēšana. Savukārt Portugālē [e-platforma Startup Hub](#) ar valsts un privātā sektora iesaisti izveidojusi

lielāko jaunuzņēmumu un biznesa inkubatoru datubāzi valstī. Tā vienlaikus ir gan informācijas avots, gan resurss jaunuzņēmumu un potenciālo investoru starpniecībai.

Vācijā augstākās izglītības iestāžu [studiju kursu piedāvājumā](#) ietvertas tēmas par jaunuzņēmumu dibināšanu un komercdarbību. Vācijas Federālā Ekonomikas un enerģētikas ministrija studentiem vai augstākās izglītības iestāžu absolventiem, kuri vēlas uzsākt uzņēmējdarbību, piedāvā [stipendiju programmu EXIST](#). Programma darbojas trijos virzienos – atbalsta augstākās izglītības iestādes, lai tās spētu radīt atbilstošu studiju vidi nākotnes jaunuzņēmējiem, atbalsta studentus, lai viņi nāktu klajā ar inovatīviem piedāvājumiem, kā arī sedz izmaksas, kas saistītas ar biznesa idejas izpēti un uzņēmējdarbības uzsākšanu.

Atbalsts jaunuzņēmumiem krīzes kontekstā

Jaunuzņēmumu darbību Covid-19 izplatība ir skārusi sevišķi smagi. Parasti jaunuzņēmumi tiek iekļauti kopējā uzņēmumu atbalsta sistēmā, salīdzinoši maz uzmanības veltot to darbības specifikai. Līdz ar to šādi uzņēmumi reizēm nespēj izpildīt nosacījumus valsts sniegtā atbalsta saņemšanai. Vienlaikus vairākas valstis (piemēram, Austrija, Čehija, Francija, Īrija, Lielbritānija, Nīderlande, Norvēģija, Portugāle, Šveice un Vācija) ir noteikušas, ka tieši jaunuzņēmumiem pienākas speciāls finansiālais atbalsts. [Šajās valstīs](#) tiek īstenotas **atbalsta programmas ar izdevīgākiem nosacījumiem un ātrāku pieteikumu izvērtēšanu nekā pirmskrīzes periodā, tostarp paredzot aizdevumu, riska kapitāla investīciju un garantiju saņemšanas iespējas.** Piemēram, Lietuvā jaunuzņēmumi (tādi, kas ir dibināti pirms mazāk nekā trim gadiem) var saņemt īpašu aizdevumu ar atvieglotiem nosacījumiem, ja tie pandēmijas dēļ ir zaudējuši 30 % vai vairāk no apgrozījuma. Maksimālā aizdevuma summa vienam uzņēmumam sasniedz pat vienu miljonu *euro*.

Atbalsts paredzēts ne tikai uzņēmumiem, kuri darbību uzsākuši pirms pandēmijas sākuma un tās dēļ piedzīvojuši ievērojamu ieņēmumu kritumu, bet tas ir pieejams arī topošiem un jaunizveidotiem uzņēmumiem. Piemēram, Dānija šādu uzņēmumu atbalstam ir izstrādājusi divas [aizdevumu programmas](#) ar valsts subsidētām procentu likmēm.

Citās valstīs (Čehija, Dānija, Vācija u. c.) tiek piedāvāts specifisks atbalsts uzņēmumiem, kuri cenšas paplašināties jaunā tirgū. Finansiālais atbalsts eksporta garantiju veidā palīdz īstenot jaunas eksporta iespējas.

Ir radīti arī jauni apjomīgi fondi ar valsts ieguldījumu jaunuzņēmumu finansēšanai. Piemēram, Francijā finanšu institūcija [Bpifrance](#) ir izveidoti divi jauni finanšu fondi. Viena projekta ietvaros ir iespējams saņemt no 100 000 līdz pat pieciem miljoniem *euro*. Citviet tiek atbalstīta alternatīvu finansējuma avotu izmantošana – Lietuvā valsts finanšu institūcija [INVEGA](#) piedāvā aizdevumus *Avietē*, kas ļauj uzņēmumiem aizņemties pūļa finansēšanas (angļu val. – *crowd-funding*) platformās.

Bieži vien arī [neliela apmēra dotācijas](#) grantu vai subsīdiu veidā var radīt labvēlīgus apstākļus pandēmijas izraisīto finansiālo grūtību pārvarēšanai. Īrijā inovatīvi uzņēmumi var saņemt [grantus](#) konsultāciju pakalpojumiem tūlītējam finanšu auditam, kā arī inovāciju ieviešanai, darbības diversificēšanai un iesaistei globālajās piegādes ķēdēs. Jaunuzņēmumi var iegūt kuponus no 2500 *euro* līdz 10 000 *euro* vērtībā, lai ieviestu inovācijas, veicinātu produktivitāti un nodrošinātu komercdarbības nepārtrauktību.

Dažās valstīs tiek īstenots [pasākumu kopums](#) jaunuzņēmumu atbalstam, lai pārvarētu Covid-19 ietekmi, un tie ir šādi:

Francija – pieejami valsts garantēti aizdevumi, kuru apmērs sasniedz divkārtu 2019. gada darbinieku algu kopsummu vai arī 25 % apmēru no gada ieņēmumiem; tiešie kapitāla ieguldījumu produkti; paātrināta 2020. gadā pārmaksātās UIN daļas atmaksa; inovatīvu projektu atbalsta grantu paātrināta izmaksa, avansā maksājot par plānotajām, bet vēl neveiktajām projekta izmaksām; *Bpifrance* ir izveidojusi speciālas atbalsta komandas, kas sadarbojas ar 1500 strauji augošiem jaunizveidotajiem uzņēmumiem krīzes pārvaldīšanai.

Itālija – par 100 miljoniem *euro* tiek palielināta galvenā valsts subsidētā finanšu programma, lai atbalstītu augsto tehnoloģiju jaunuzņēmumus; 10 miljoni *euro* piešķirti nolūkā stimulēt jaunuzņēmumus, lai tie izmantotu biznesa inkubatoru un akseleratoru pakalpojumus; samazināts prasību sliekšnis investora vīzai ārvalstu personām, kuras plāno finansēt jaunizveidotus uzņēmumus; tiek piemērota papildu nodokļu atlaide sākuma kapitāla ieguldītājam.

Lielbritānija – pieejami speciāla fonda (*Future Fund*) aizdevumi strauji augošiem jaunuzņēmumiem apjomā no 125 000 līdz pieciem miljoniem sterliņu mārciņu. Pasākums tiek īstenots sadarbībā ar Lielbritānijas Biznesa banku; šie aizdevumi automātiski tiks pārvērsti pašu kapitālā nākamajā uzņēmuma finansēšanas kārtā vai aizdevuma atmaksas termiņa beigās, ja tie netiks atmaksāti; piedāvā inovāciju grantu un aizdevumu shēmu mērķētam atbalstam pētniecībai un attīstībai strauji augošiem uzņēmumiem.

Vācija – pieejams papildu publiskais līdzfinansējums riska kapitāla ieguldītājiem (gan individuāliem fondiem, gan arī fondu fondiem) jaunuzņēmumu finansēšanai, pieejama riska kapitāla finansēšana un kapitāla aizstāšanas finansēšana mazajiem un jaunizveidotajiem uzņēmumiem; jaunuzņēmumu likviditātes nodrošināšanas programma; īpašs fonds (*Zukunftsfonds*) jaunizveidotiem uzņēmumiem, kas piedāvā papildu līdzekļus likviditātes uzlabošanai.

Arī privātais sektors un nevalstiskās organizācijas ir līdzdalīgas jaunuzņēmumu atbalsta pasākumos krīzes laikā. Piemēram, Šveicē ir ieviestas kolektīvās finansēšanas iniciatīvas, lai atbalstītu vietējo uzņēmējdarbību, tostarp jaunuzņēmumus. Savukārt Somijā un Polijā valsts atbalsta hakatonus (komandu sacensības) jaunuzņēmumiem, lai palīdzētu rast novatoriskus krīzes risinājumus.

Pētījumi liecina, ka valsts sniegtais finansiālais atbalsts [ES fondu garantiju](#) veidā un [riskā kapitāla ieguldījumi](#) jaundibinātajos uzņēmumos, tostarp agrīnā to attīstības stadijā, ir palīdzējuši uzlabot to likviditāti, turklāt ne tikai saglabāt, bet arī palielināt izaugsmi un nodarbinātību uzņēmumu līmenī. **Svarīgi ir savlaicīgi sniegt atbalstu inovatīviem un potenciāli strauji augošiem uzņēmumiem, jo to sekmīgai komercdarbībai turpmākajā periodā var būt izšķiroša nozīme Covid-19 izraisītās krīzes pārvarēšanā.** Lietpratēji [iesaka](#) šādiem jaunuzņēmumiem **izstrādāt speciālus valsts atbalstītus risinājumus, pamatojoties uz publisko un privāto partnerību.**

Risinājumi atbalsta pasākumu pilnveidei

Jaunuzņēmumi ar augstu izaugsmes potenciālu, kā arī tādi, kuri darbojas augstam riskam pakļautās nozarēs, ir vairāk [atkarīgi no atbalsta politikas pasākumiem](#). Dažkārt normatīvais atbalsta regulējums tiek veidots, ņemot vērā jau iedibināto tehnoloģiskās attīstības un uzņēmējdarbības praksi, kas var radīt šķēršļus topošajiem uzņēmējiem jaunu un pārveidojošu (angļu val. – *disruptive*) tehnoloģiju vai uzņēmējdarbības modeļu attīstīšanai. Ievērojot Covid-19 izplatības laikā iegūto pieredzi, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (*OECD*) [iesaka](#) valstīm, kuras **īsteno atbalsta pasākumus, ņemt vērā šādus apsvērumus:**

- nepieciešams nodrošināt finanšu atbalstu uzņēmumiem, kuri darbojas līdz šim neapgūtās jomās un ir gatavi realizēt salīdzinoši augstāka riska projektus;
- rast katram jaunuzņēmumu segmentam piemērotāko atbalsta instrumentu. Piemēram, jaunuzņēmumiem, kuri īsteno novatoriskus projektus, būtu nodrošināms plašāks riska kapitāla ieguldījumu piedāvājums, nevis tikai garantēti bankas aizdevumi;
- sniegt atbalstu tīklošanās pasākumiem starp privātajiem investoriem un uzņēmumiem (bankām, privātajiem riska kapitāla ieguldītājiem u. c.), lai mudinātu tos investēt jaunuzņēmumos.

Eiropas valstīm papildus tiešajiem pasākumiem atbalsta politikā ieteikts ietvert, piemēram, šādus [pasākumus topošo uzņēmēju izglītošanai:](#)

- ieviest specializētu apmācību tiem, kas apgūst uzņēmējdarbību un mācībspēkiem;
- sniegt atbalstu uzņēmējdarbības uzsākšanai profesionālās un augstākās izglītības iestādēs studējošajiem;
- stiprināt saikni starp izglītības iestādēm un uzņēmējdarbību atbalstošām organizācijām;
- īstenot apmācību programmas darbu zaudējušām personām, mudinot tās uzsākt uzņēmējdarbību.

Praksē labākus panākumus, motivējot jaunuzņēmumu izveidi un veicinot to tālāku attīstību, ir guvušas valstis, kurās jaunuzņēmumu ekosistēmās ir radīti savstarpēji koordinēti finanšu un nefinanšu atbalsta pasākumi. To pastāvīgā piedāvājuma klāsts jaunuzņēmumiem var tikt papildināts ar Covid-19 izplatības laikā Eiropas valstīs speciāli ieviestiem atbalsta pasākumiem.

Jaunuzņēmumu ekosistēmas uzlabošanai Latvijā lietpratēji [iesaka šādus pasākumus](#):

- plašāka atbalsta un finansējuma pieejamību fiziskajām personām, lai atvieglotu ideju sākotnējo testēšanu pirms uzņēmuma veidošanas;
- digitālo prasmju pilnveidi arī pieredzējušiem speciālistiem, motivējot jauniegūtās prasmes ieguldīt jaunuzņēmumu veidošanā un darbībā;
- plašāku jaunuzņēmumu ideju konkursu realizēšanu un to finansēšanu;
- viedokļu apmaiņas nodrošināšanu ar jaunajiem uzņēmējiem, gatavojot valsts atbalsta programmu jaunuzņēmumiem un samērojot piedāvājumu ar viņu vajadzībām;
- informācijas kvalitātes uzlabošanu par prasībām atbalsta saņemšanai un izpratnes veicināšanu par tā nosacījumiem (piemēram, par atbalsta (*de minimis*) intensitāti);
- ārvalstu investoru un investīciju fondu atzišanas Latvijā procedūras vienkāršošanu;
- jaunuzņēmumu darbībai un mijiedarbībai piemērotu kopdarba telpu/ēku iekārtošanu;
- jaunuzņēmumu atbalsta organizācijas izveidi, kas nodrošinātu vienotu informatīvo resursu un konsultatīvu palīdzību daudzveidīgu jautājumu risināšanai.

Pārpublicēšanas, citēšanas vai citādas izmantošanas gadījumā atsauce uz apskatu, tā autoru un Latvijas Republikas Saeimu ir obligāta. Nekomerčiālos nolūkos apskatu drīkst pārpublicēt vai citādi izmantot bez īpašas saskaņošanas ar Latvijas Republikas Saeimu un apskata autoru.

Latvijas Republikas Saeima un apskata autors nav atbildīgs par ziņojumā iekļautās informācijas tālāku izmantošanu un tās radītajām sekām.

Apskats neatspoguļo Latvijas Republikas Saeimas kā likumdevēja viedokli.

Visas mantiskās tiesības uz apskatu pieder Latvijas Republikas Saeimai.

ISBN 978-9934-598-12-8